

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Кафедра дошкільної та спеціальної освіти

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Методичні рекомендації для підготовки
до практичних занять
та організації самостійної роботи
для здобувачів першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти
спеціальності 012 Дошкільна освіта

Мукачево
МДУ 2024

УДК 316.614–053.4:373.2.013.78(072)(076)

С70

Розглянуто та рекомендовано до друку науково-методичною радою Мукачівського державного університету

протокол №1 від 21.08.2024 р.

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри дошкільної та спеціальної освіти №15 від 21.06.2024 р.

Укладачі

Попович О. М. – доктор педагогічних наук, доцент, декан педагогічного факультету МДУ.

Граб О. В. – асистент кафедри дошкільної та спеціальної освіти МДУ.

Рецензент

Атросенко Т.О. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту МДУ

С70 Соціалізація дітей дошкільного віку: методичні рекомендації для підготовки до практичних занять та організації самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта / укладачі О.М. Попович, О.В. Граб. Мукачево: МДУ, 2024. 79 с. (1,95 др.арк.)

Навчальне видання призначене для ґрунтовної підготовки до практичних занять та організації самостійної роботи в процесі оволодіння навчальною дисципліною «Соціалізація дітей дошкільного віку». Система завдань, поданих у розробці, передбачає розкриття ключових понять кожної теми, містить формалізовану структуру головних логіко-психологічних елементів, включає розгортання смислових та змістовних

блоків у запитаннях, завданнях для самоконтролю. До кожної теми практичних занять подано методичні рекомендації та алгоритм самопідготовки, перелік рекомендованої літератури, який сформує у здобувачів систему знань про проблематику соціалізації дітей дошкільного віку та ознайомить майбутніх вихователів із інноваційними методами і прийомами, які розкривають особливості методики та технологій соціалізації дітей дошкільного віку на різних етапах соціального становлення особистості.

Видання розраховане на здобувачів вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта. Матеріали видання стануть у нагоді викладачам ЗВО для проведення практичних занять зі здобувачами.

© О. М. Попович, О. В. Граб, 2024

© МДУ, 2024

ЗМІСТ

	Передмова	6
1	Загальні положення.....	12
1.1	Назва змістових модулів, тематика лекцій та їх зміст.....	12
1.2	Орієнтовна тематика практичних занять із дисципліни для здобувачів денної форми навчання.....	15
2	Самопідготовка до занять першого змістового модуля «Теоретико-методологічні основи соціалізації дітей дошкільного віку».....	16
2.1	Методичні рекомендації та алгоритм підготовки до практичного заняття на тему: «Соціалізація в просторі сучасного дитинства. Особливості соціалізації дітей дошкільного віку».....	16
2.2	Методичні рекомендації та алгоритм підготовки до практичного заняття на тему: «Соціальний розвиток дошкільників у різних інститутах соціалізації».....	21
2.3	Форми контролю за змістовим модулем 1.....	26
3	Самопідготовка до занять другого змістового модуля «Методичний супровід соціалізації дітей	

	дошкільного віку».....	27
3.1	Методичні рекомендації та алгоритм підготовки до практичного заняття на тему: «Особливості формування соціальної компетентності у дітей дошкільного віку».....	27
3.2	Методичні рекомендації та алгоритм підготовки до практичного заняття на тему: «Методика соціалізації дітей дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти та сім'ї».....	31
3.3	Форми контролю за змістовим модулем 2.....	36
4	Самопідготовка до контрольного заходу (контрольної роботи).....	37
5	Перелік питань до модульного та семестрового контролю.....	40
6	Глосарій (термінологічний словник).	44
7	Форми, методи контролю та критерії оцінювання різних видів робіт здобувачів.....	52
8	Список рекомендованих джерел.....	66
	Додатки.....	75

ПЕРЕДМОВА

Методичні рекомендації для підготовки до практичних занять та організації самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта складені відповідно до програми навчальної дисципліни «Соціалізація дітей дошкільного віку» з метою вдосконалення практичних навичок і вмінь здобувачів.

Мета навчального видання – забезпечення якісної практичної підготовки здобувачів у проблемах соціалізації дошкільників та їх підготовка до формування у дітей дошкільного віку соціальної компетентності. Матеріали видання дозволяють закріпити теоретичні знання здобувачів у межах програмного змісту дисципліни, розвинути у них вміння їх застосовувати при роботі над підготовкою до практичних занять та організації самостійної роботи.

Матеріал навчального видання покликаний сформулювати у здобувачів такі уміння: самостійно працювати; вивчати наукову літературу; об'єктивно оцінювати рівні соціалізації дітей дошкільного віку; визначати методику формування взаємостосунків і соціальних контактів у дошкільників; використовувати методи вивчення дитини та її сім'ї з метою вивчення індивідуальних

особливостей у взаємостосунках в різних інститутах соціалізації; організовувати педагогічний процес у дошкільних групах відповідно до методологічних, дидактичних і методичних принципів організації навчання, виховання і розвитку дитини; планувати навчальний матеріал з формування у дітей соціальної компетентності з урахуванням сучасних вимог до розвитку особистості дитини; проводити педагогічний експеримент, послуговуючись розробленими діагностувальними методиками; здійснювати керівництво соціальним розвитком дошкільників; вміти орієнтуватися у виховних проблемних ситуаціях.

Основне завдання навчального видання полягає в тому, щоб запропонувати здобувачам різні шляхи самостійного пошуку знань, індивідуального опрацювання матеріалу. З цією метою подано план проведення практичного заняття, методичні рекомендації із самопідготовки до заняття та алгоритм, який включає: здійснення самоаналізу змісту лекції з відповідної теми та надання відповідей на запитання для самоконтролю; розкриття змісту ключових понять теми; перевірка своїх практичних умінь; виконання завдань для самостійної роботи; список рекомендованої літератури.

Навчальна розробка розрахована на здобувачів спеціальності 012 Дошкільна освіта. Матеріали видання стануть у нагоді викладачам закладів вищої освіти для проведення практичних та практичних занять зі здобувачами.

Метою вивчення дисципліни є професійна підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти до здійснення роботи щодо соціалізації дітей дошкільного віку в різних сферах життя; уточнення, систематизація та поглиблення знань, умінь, навичок здобувачів в організації роботи з ознайомлення дітей дошкільного віку з соціальним довкіллям та явищами суспільного життя.

В результаті вивчення даного курсу здобувач вищої освіти формує компетентності:

Компетентності загальні (ЗК)

КЗ1. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінність громадського (вільного демократично) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

КЗ4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

КЗ6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

КЗ7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КЗ8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Компетентності спеціальні (фахові) (КС)

КС1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

КС2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

КС4. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі).

КС5. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими.

КС6. Здатність до виховання в дітей раннього та дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно-визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

КС16. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку толерантного ставлення і поваги до інших, попередження та протидії булінгу.

КС20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

Програмові результати навчання:

ПР2. Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

ПР5. Здійснювати взаємодію в роботі закладу дошкільної освіти, сім'ї та школи. Залучати батьків до організації освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.

ПР11. Бути знайомим з ознаками булінгу. Вміти використовувати прийоми попередження та протидії йому.

ПР–12. Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.

ПР14. Мати навички збереження та зміцнення психофізичного та соціального здоров'я дітей.

ПР21. Розробляти індивідуальні програми соціалізації й адаптації дітей раннього і дошкільного віку.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Назва змістових модулів, тематика лекцій та їх зміст

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи соціалізації дітей дошкільного віку

Тема 1. Соціалізація в просторі сучасного дитинства. Теоретичні засади соціалізації дітей

Соціалізація як процес і результат входження особистості дошкільника в соціальне середовище. Концептуальні положення соціалізації особистості в дошкільному дитинстві. Становлення дошкільника як соціальної особи. Сутнісна характеристика соціалізації дитини дошкільного віку. Шляхи та засоби соціалізації дітей дошкільного віку.

Тема 2. Особливості соціалізації дітей дошкільного віку

Соціальна інтеграція. Соціалізація обдарованих дітей у віртуальному просторі. Супровід соціалізації дитини з особливими потребами. Теоретико-прикладні аспекти гендерної соціалізації дітей дошкільного віку. Лідерство як актуальна проблема соціалізації сучасних дошкільників.

Тема 3. Соціально-емоційний розвиток дитини дошкільного віку

Соціально-емоційний розвиток дітей як наукова проблема. Загальні проблеми соціально-емоційного розвитку дошкільника. Соціально-емоційні навички. Роль батьків у соціально-емоційному розвитку дітей дошкільного віку.

Тема 4. Особливості формування соціального досвіду дитини

Поняття «соціальний досвід». Чинники набуття та прояву дитиною соціального досвіду. Стадії процесу засвоєння дитиною соціальної ролі. Становлення «образу світу» та «образу себе» дитини як етапи формування соціального досвіду дошкільника.

Тема 5. Соціалізуючий освітній процес закладу дошкільної освіти

Організація соціального виховання та соціалізації дошкільників у ЗДО. Соціалізація дітей на засадах групової взаємодії. Формування соціальної активності дошкільників у різних видах діяльності. Виховання емоційно-ціннісного ставлення дошкільника до соціальної дійсності в умовах закладу дошкільної освіти. Формування соціальних уявлень та соціально-доцільної поведінки дошкільників.

Тема 6. Соціальний розвиток дошкільників у різних інститутах соціалізації

Соціальні інститути. Основні форми організації соціального партнерства. Принципи співпраці закладу дошкільної освіти та соціальних

інститутів. Особливості соціалізації дошкільників у родині. Наступність у роботі закладу дошкільної освіти і школи з соціального розвитку дітей. Ровесницькі стосунки – могутній чинник соціалізації дошкільників. Особливості впливу особистості педагога на успішну соціалізацію дошкільника.

Змістовий модуль 2. Методичний супровід соціалізації дітей дошкільного віку

Тема 7. Особливості формування соціальної компетентності у дітей дошкільного віку

Поняття соціальної компетентності в наукових джерелах. Сутність і структура соціальної компетентності. Соціальна компетентність як складова соціалізації дитини дошкільного віку. Принципи, зміст, методи форми й засоби формування у дошкільників соціальної компетентності. Моральна регуляція соціальної поведінки як показник сформованості соціальної компетентності дитини дошкільного віку. Педагогічна майстерність вихователя як умова формування соціальної компетентності у дітей дошкільного віку.

Тема 8. Особливості методик і технологій соціалізації дітей в різних умовах життєдіяльності

Поняття про методики і технології соціалізації дітей в умовах закладу дошкільної освіти та сім'ї. Структурні компоненти методик соціалізації: мета, завдання, зміст, методи, організаційні форми і засоби. Існуючі в Україні методики соціалізації дітей дошкільного віку, їх особливості, суть, специфіка реалізації в різних вікових групах. Структурні компоненти технологій: зміст, форми, методи соціалізації. Різновиди технологій соціалізації дітей дошкільного віку. Досвід використання методик і технологій соціалізації дітей в закладі дошкільної освіти та сім'ї.

Тема 9. Соціалізуючий ефект інтерактивних технологій дошкільної освіти

Соціалізуючий ефект інтерактивних технологій у художньо-естетичній діяльності. Система методичної роботи в закладі дошкільної освіти з формування у дошкільників соціально доцільної поведінки у предметно-перетворювальній діяльності з об'єктами природи. Активні методи навчання в інтегрованому просторі закладів дошкільної освіти. Колективні творчі ігри як інструмент соціалізації дошкільників.

Тема 10. Діагностика рівнів соціалізованості дітей дошкільного віку

Критерії оцінки і показники рівнів соціальної компетентності дітей дошкільного віку.

Особливості проявів соціалізованості в різних видах діяльності. Психолого-педагогічні умови соціалізації дітей дошкільного віку в закладі дошкільної освіти. Специфіка роботи в різних видах діяльності.

1.2. Орієнтовна тематика практичних занять з дисципліни

№ п/п	Назва практичного заняття	К-ть годин
		<i>денна форма</i>
1	Соціалізація в просторі сучасного дитинства. Особливості соціалізації дітей дошкільного віку.	2
2.	Соціальний розвиток дошкільників у різних інститутах соціалізації.	2
3.	Особливості формування соціальної компетентності у дітей дошкільного віку.	2
4.	Методика соціалізації дітей дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти та сім'ї	2
5.	Контрольний захід (контрольна робота)	2
Разом за семестр		10

2. САМОПІДГОТОВКА ДО ЗАНЯТЬ ПЕРШОГО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ»

2.1. Методичні рекомендації та алгоритм підготовки до практичного заняття на тему: «Соціалізація в просторі сучасного дитинства. Особливості соціалізації дітей дошкільного віку»

Мета заняття: поглибити і закріпити знання здобувачів про соціалізацію як процес і результат входження особистості дошкільника в соціальне середовище; розширити уявлення про концептуальні положення соціалізації особистості в дошкільному дитинстві; систематизувати та поглиблювати знання про становлення дошкільника як соціальної особи; прищепити здобувачам навички пошуку, користування і викладу навчального матеріалу з вивченої теми; виховувати у здобувачів уміння творчо дискутувати, аналізувати різні погляди, робити аргументовані узагальнення і висновки; виховувати зацікавленість дисципліною.

План практичного заняття

1. Соціалізація як процес і результат входження особистості дошкільника в соціальне середовище.

2. Концептуальні положення соціалізації особистості в дошкільному дитинстві.
3. Становлення дошкільника як соціальної особи.
4. Сутнісна характеристика соціалізації дитини дошкільного віку.
5. Соціальна інтеграція.

Методичні рекомендації із самопідготовки до заняття

Готуючись до заняття здобувачам варто звернути увагу на концептуальні положення соціалізації особистості в дошкільному дитинстві, вивчити філософські підходи до розуміння поняття «соціалізація» для глибшого усвідомлення ключового феномену навчальної дисципліни.

Запитання та завдання за цією темою передбачають акцентування уваги здобувачів на різних проблемах, з якими стикається вихователь, батьки та дитина в процесі соціалізації та усвідомлення необхідності становлення дошкільника як соціальної особи.

Алгоритм самопідготовки до практичного заняття

I. Проаналізуйте зміст лекції 1-2. Дайте відповідь на питання:

1. Як Ви розумієте поняття «соціалізація»? У чому полягає його розвивальний потенціал?
2. У чому полягають виховні та пізнавальні завдання дошкільного закладу з соціалізації дітей дошкільного віку?
3. Які фактори впливають на процес соціалізації дітей дошкільного віку?
4. У чому полягає процес соціалізації згідно з теорією Гессена?
5. В чому полягають особливості соціальної інтеграції?
6. Опишіть фази становлення дитини-дошкільника як соціальної істоти.
7. Які чинники впливають на процес соціалізації дитини дошкільного віку?
8. У чому полягає суть особистісно орієнтованого підходу до організації навчання у закладі дошкільної освіти?
9. Дайте сутнісну характеристику соціалізації дитини дошкільного віку.
10. Які типи соціалізації існують у сучасних умовах?
11. Як історично змінювалась гендерна соціалізація дітей дошкільного віку?
12. Що становить сутність зарубіжних досліджень щодо процесу соціалізації дітей дошкільного віку?
13. Дайте характеристику етапів процесу соціалізації дітей дошкільного віку.

14. Що відноситься до факторів Інтернет-соціалізації?

15. Що становить зміст соціалізації дітей з особливими освітніми потребами?

II. Розкрийте зміст понять: *соціалізація, соціальне середовище, заклад дошкільної освіти, соціальний розвиток, соціальний досвід, соціальна інтеграція, соціальна адаптація, гендерна соціалізація, соціальні ресурси, інтернет-соціалізація, типізація, індивідуалізація, дошкільне дитинство.*

III. Виконайте завдання

1. На основі опрацювання наукових джерел складіть соціально-психологічний портрет сучасного дошкільника.

2. Зробіть самостійно зіставний аналіз програмних завдань з освітньої лінії «Дитина в соціумі» в середній та старшій групах.

3. Напишіть реферативне повідомлення або підготуйте презентацію на одну із тем:

1) Соціалізація обдарованих дітей у віртуальному просторі.

2) Супровід соціалізації дитини з особливими потребами.

3) Теоретико–прикладні аспекти гендерної соціалізації дітей дошкільного віку.

4) Лідерство як актуальна проблема соціалізації сучасних дошкільників.

4. Розробіть 5-10 тестових завдань до теми.

5. Зробіть анотацію до статей (одна на вибір):

1. Безверхня К., Дубравська К. Психолого-педагогічні умови наслідування як механізму соціалізації дитини. *Вісник Київського інституту бізнесу та технологій*. 2015. №2. С.56–57.

2. Богданова Н. Проблема інформатизації і соціалізації освіти. *Вища освіта України*. 2009. №2. С.83–89.

3. Радул В. Культура та соціалізація особистості. *Рідна школа*. 2018. №1-2. С.8–12.

4. Вольфовська Т. Визначення рівня сформованості інтерактивних умінь особистості на етапах соціалізації. *Педагогіка і психологія*. 2003. №3-4. С.141–148.

5. Герасименко Л. Гармонійний розвиток та успішна соціалізація дітей. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2009. №3.

6. Грицишина Т. Соціалізація дітей старшого дошкільного віку як соціально-педагогічна проблема. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2016. №12. С.12–15.

7. Іванова В. Проблема професійної підготовки педагога до соціалізації дітей дошкільного віку в педагогічній теорії і практиці. Професійна підготовка фахівців у

системі дошкільної та початкової освіти в умовах полікультурного середовища: теоретико-практичний аспект : колективна монографія / за заг. ред. В.І. Кобалю. Мукачєво : РВВ МДУ, 2021. С.10–27.

8. Кайоткіна Т. Соціалізація дитини. *Психолог дошкільня*. 2014. №8. С.8–25.

9. Печенко І. Окремі концептуальні положення соціалізації особистості в дошкільному дитинстві. *Педагогіка і психологія*. 2006. №3. С.19–28.

10. Чекан О., Сідлак Я. Соціалізація дітей дошкільного віку та фактори її формування. *Актуальні проблеми сучасної дошкільної освіти : збірник тез доповідей за матеріалами Всеукраїнської науково–практичної Інтернет-конференції (м. Мукачєво, 26 жовтня 2017р.)* / гол. ред. В.І. Кобаль. Мукачєво : МДУ, 2017. С.138–140.

Список рекомендованої літератури: [1; с. 252], [22; С.12–15], [25; С.75–78]. [29; С.8–25], [36; С.19–28], [39; С.24–27], [4; с. 29], [5; с.252], [6; с.144], [11; С.33–38], [16; С.7], [18; С.40–43], [44; С.110–112].

2.2.Методичні рекомендації та алгоритм підготовки до практичного заняття на тему:

«Соціальний розвиток дошкільників у різних інститутах соціалізації»

Мета заняття: закріпити знання здобувачів про особливості організація соціального виховання та соціалізації дошкільників у ЗДО та різних інститутах соціалізації; сформувати уміння виховання емоційно-ціннісного ставлення дошкільника до соціальної дійсності в умовах закладу дошкільної освіти; розкрити особливості впливу особистості педагога на успішну соціалізацію дошкільника; виховувати у здобувачів уміння творчо дискутувати, аналізувати різні погляди, робити аргументовані узагальнення і висновки; виховувати зацікавленість дисципліною, прагнення отримати нові знання самостійно.

План практичного заняття

1. Організація соціального виховання та соціалізації дошкільників у закладі дошкільної освіти.
2. Виховання емоційно-ціннісного ставлення дошкільника до соціальної дійсності в умовах закладу дошкільної освіти.
3. Принципи співпраці закладу дошкільної освіти та соціальних інститутів.
4. Особливості соціалізації дошкільників у родині.
5. Наступність у роботі закладу дошкільної освіти і школи з соціального розвитку дітей.

Методичні рекомендації із самопідготовки до заняття

Опрацьовуючи лекційний матеріал та готуючись до практичного заняття здобувачам важливо усвідомити, що оцінюючи вплив на особистість дитини різних інститутів соціалізації та формування міжособистісних стосунків дітей, слід враховувати індивідуальні особливості кожного дошкільника, а також враховувати вплив значного соціального оточення, тобто орієнтуватись на умови суспільного життя, які можуть бути адекватними чи неадекватними соціальним потребам розвитку дитини.

У процесі вивчення рекомендованої літератури варто акцентувати особливу увагу на наукових статтях вітчизняних та зарубіжних авторів, які досліджували процес становлення взаємостосунків і соціальних контактів, а також щодо впливу соціуму на відношення до дитини в різних суспільних інститутах.

Алгоритм самопідготовки до практичного заняття

I. Проаналізуйте зміст лекції 5-6. Дайте відповідь на питання:

1. Яку роль відіграє соціальне виховання у процесі становлення особистості дошкільника?

2. Розкрийте роль закладу дошкільної освіти у соціалізації дошкільників?

3. З чим на Вашу думку пов'язана цінність дитини у сім'ї?

4. Визначте труднощі процесу соціалізації в різних суспільних інститутах.

5. Лідерство як актуальна проблема соціалізації сучасних дошкільників.

6. В чому полягають особливості соціалізації дітей на засадах групової взаємодії?

7. Як впливають різні види діяльності на формування соціальної активності дітей дошкільного віку?

8. Які принципи виховання емоційно-ціннісного ставлення дошкільника до соціальної дійсності?

9. Які особливості формування соціальних уявлень дошкільників?

10. Назвіть моделі виховання у сім'ях дітей. Які з них, на Вашу думку, мають найбільш негативний вплив на дітей?

11. В чому полягає вплив соціуму на ставлення дитини дошкільного віку до життя?

12. Що є основою функціонування освіти як соціального інституту?

13. Які принципи співпраці закладу дошкільної освіти і соціальних інститутів?

14. Завдання родини для успішної соціалізації дитини.

15. В чому полягає необхідність наступності між закладом дошкільної освіти та школою?

II. Розкрийте зміст понять: *соціально-педагогічна діяльність закладу дошкільної освіти, соціально-педагогічна робота, соціалізація дошкільника, соціальна активність, соціальна дійсність, емоційно-ціннісне ставлення дошкільника, соціальний інститут, сім'я.*

III. Виконайте завдання

1. Проаналізувати програмове забезпечення соціалізації дітей дошкільного віку в різних інститутах соціалізації.

2. Зробити порівняльний аналіз соціалізації дитини в закладі дошкільної освіти та родині.

3. Розробити модель освітнього середовища як фактору соціалізації дошкільників.

4. Підготуйтеся до дискусії на тему: «Особливості впливу особистості педагога на успішну соціалізацію дошкільника».

5. Зробити анотацію до статті (одна на вибір):

1. Артемова Л. Соціалізація дитини в родині: моральне виховання. *Дошкільне виховання*. 2004. №3. С.3–5.

2. Кравченко Т. Сім'я та її вплив на соціалізацію дитини. *Педагогіка і психологія*. 2009. №3. С.32–41.

3. Печенко І. Сучасний дошкільний заклад як провідна інституція соціалізації особистості в дошкільному дитинстві. *Рідна школа*. 2008. №6. С.65–67.

4. Брусов Л. Педагогічні технології соціалізації вихованців. *Соціальний педагог*. 2013. №5. С.44–45.

Список рекомендованої літератури: [4; с. 29], [9; С.3–5], [12; С.24–27], [23; С.10–27], [35; С.65–67], [10; С.56–57], [24; С.38–40], [29; С.8–25], [35; С.65–67].

2.3. Форми контролю за змістовим модулем 1

- Усне опитування.
- Аналіз виконання завдань.
- Аналіз рефератів/презентацій.
- Фронтальне опитування з основних питань теми.

3. САМОПІДГОТОВКА ДО ЗАНЯТЬ ДРУГОГО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ «МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ»

3.1. Методичні рекомендації та алгоритм підготовки до практичного заняття на тему: «Особливості формування соціальної компетентності у дітей дошкільного віку»

Мета заняття: поглибити та закріпити теоретичні знання здобувачів про сутність і структуру соціальної компетентності; сформувати уміння кваліфіковано використовувати принципи, зміст, методи, форми й засоби формування у дошкільників соціальної компетентності; формувати педагогічну майстерність вихователя як умову формування соціальної компетентності у дітей дошкільного віку; розвивати уміння використовувати, обробляти запропонований фактичний матеріал, поданий у науковій та методичній літературі; сприяти формуванню професійного інтересу у здобувачів.

План практичного заняття

1. Поняття соціальної компетентності в наукових джерелах. Сутність і структура соціальної компетентності.

2. Соціальна компетентність як складова соціалізації дитини дошкільного віку.

3. Моральна регуляція соціальної поведінки як показник сформованості соціальної компетентності дитини дошкільного віку.

4. Формування соціальних уявлень та соціально-доцільної поведінки дошкільників.

Методичні рекомендації із самопідготовки до заняття

Готуючись до даного заняття здобувачі повинні активізувати знання про соціальну компетентність дошкільників, які характеризуються комплексом особистісно-психологічних технологій взаємодії особистості із оточуючим соціальним середовищем. Важливо усвідомити, що ефективність, успішність цієї взаємодії визначає рівень соціальної компетентності.

Запитання та завдання за цією темою передбачають акцентування уваги здобувачів на різних проблемах формування соціальної компетентності дошкільників, формуванні соціальних уявлень та соціально-доцільної поведінки у вихованців, з якими стикається вихователь, під час соціалізації дітей дошкільного віку.

Алгоритм самопідготовки до практичного заняття

I. Проаналізуйте зміст лекції 7. Дайте відповідь на питання:

1. В чому полягає специфіка соціальної компетентності дошкільника?
2. Розкрийте суть виховання соціально компетентного дошкільника.
3. Що закладено в основу терміну «компетентність»?
4. На які частини, умовно, можна розділити соціальну компетентність?
5. Як визначає поняття «соціальна компетентність» І. Зарубінська?
6. Які компоненти закладено у зміст соціальної компетентності на думку різних науковців?
7. Чим характеризуються особливості формування соціально-доцільної поведінки дошкільника?
8. Які підкомпетентності є підґрунтям соціальної компетентності?
9. Розкрийте суть групової взаємодії дітей дошкільного віку, як засобу комфортної соціалізації.
10. Перерахуйте принципи формування у дошкільників соціальної компетентності.
11. Проаналізуйте зміст формування у дошкільників соціальної компетентності.
12. Що впливає на формування у дошкільників соціальної компетентності?
13. Як визначити сформованості соціальної компетентності дитини дошкільного віку?

14. Чи залежить успішність сформованості соціальної компетентності дошкільника від професіоналізму вихователя?

15. Яка специфіка формування соціальних уявлень дошкільника.

II. Розкрийте зміст понять: *дошкільний вік, компетентність, соціальна компетентність, соціально-доцільна поведінка, моральна регуляція, педагогічна майстерність, соціальні уявлення.*

III. Виконайте завдання

1. Підготуйте мультимедійну презентацію на тему: «Особливості розвитку соціальної компетентності хлопчиків та дівчат».

2. Зробити аналіз Базового компонента дошкільної освіти загалом та освітньої лінії «Дитина в соціумі»;

3. Скласти словник понять, які мають засвоїти діти дошкільного віку у процесі формування соціальної компетентності;

4. Скласти схему-таблицю «Соціальні компетенції дошкільника» відповідно до Базового компонента дошкільної освіти;

5. Підібрати картотеку діагностичних методик виявлення стану та рівнів сформованості соціальної компетентності дітей дошкільного віку.

6. Зробіть аналіз методик діагностики соціального розвитку дітей, розроблені О.О. Авраменко, В.У. Кузьменко, О.Л. Кононко, С.М. Курінною, І.П. Рогальською (одну на вибір).

7. Зробити анотацію до статті (одна на вибір):

1. Шарапова Т. Соціально-психологічні особливості формування соціальної компетентності у дитини дошкільного віку. *Дошкільне виховання*. 2007. № 10. С. 8–13.

2. Максимова О. Формування соціальної компетентності дитини дошкільного віку як запорука її успішної адаптації до навчання в школі. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. Збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Лабунець В.М.]. Вип.20 (1–2016). Ч.2. Кам'янець-Подільський, 2016. С. 229–234.

Список рекомендованої літератури: [1; с. 252], [7; С.20–23], [8; С.448–450], [10; С.56–57], [25; С.75–78], [27; С.192–194], [42; С.138–140], [45; С.8–13].

3.2. Методичні рекомендації та алгоритм підготовки до практичного заняття на тему: «Методика соціалізації дітей дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти та сім'ї»

Мета заняття: поглибити і закріпити знання здобувачів про методику соціалізацію

соціалізації дітей в умовах закладу дошкільної освіти та сім'ї; розширити уявлення про методи, прийоми, форми та засоби соціалізації дітей дошкільного віку; систематизувати та поглиблювати знання про становлення дошкільника як соціальної особи; прищепити здобувачам навички пошуку, користування і викладу навчального матеріалу з вивченої теми; виховувати у здобувачів уміння творчо дискутувати, аналізувати різні погляди, робити аргументовані узагальнення і висновки; виховувати зацікавленість дисципліною.

План практичного заняття

1. Поняття про методiku соціалізації дітей в умовах закладу дошкільної освіти і сім'ї.
2. Методи й прийоми, які є ефективними у роботі з реалізації завдань з соціалізації дітей дошкільного віку.
3. Соціалізація дітей дошкільного віку в процесі використання різних форм і засобів роботи в закладі дошкільної освіти.
4. Сучасні підходи до соціалізації дошкільника.
5. Соціалізуючий ефект інтерактивних технологій в дошкільній освіті.

Методичні рекомендації із самопідготовки до заняття

У процесі підготовки до практичного заняття здобувачам варто звернути увагу структурні компоненти методики соціалізації дітей дошкільного віку: мета, завдання, зміст, методи, організаційні форми і засоби. При вивченні питання про методи і прийоми, а також засоби і форми, слід схематично відобразити їх різновиди, для більш ефективного відтворення вивченого матеріалу.

Запитання та завдання за цією темою передбачають акцентування уваги здобувачів на різних проблемах соціалізації дітей дошкільного віку та пошуку шляхів їх подолання.

Алгоритм самопідготовки до практичного заняття

I. Проаналізуйте зміст лекції 8-9. Дайте відповідь на питання:

1. Як Ви розумієте поняття «методика»? У чому полягає її суть?

2. Як проходить соціалізація дітей в різних видах дитячої діяльності: ігровій, навчальній, образотворчій, художньо-мовленнєвій, комунікативно-мовленнєвій, трудовій, побутовій, музичної?

3. Як здійснюється соціалізація дітей в процесі організації й проведення різних режимних процесів?

4. У чому полягає ефективність групових

форм роботи з дітьми?

5. Які методи роботи використовуємо для напрацювання соціального досвіду?

6. Опишіть форми роботи в закладі дошкільної освіти, що забезпечують соціалізацію дошкільників.

7. Які чинники впливають на процес соціалізації дитини дошкільного віку?

8. У чому полягає суть індивідуальних форм роботи у процесі соціалізації дітей дошкільного віку?

9. Які прийоми навчання та виховання доцільно використовувати з дітьми дошкільного віку у процесі їх соціалізації?

10. Які засоби доцільно використовувати у процесі ознайомлення дошкільників з соціальним довкіллям?

11. Опишіть досвід використання методик і технологій соціалізації дітей в закладі дошкільної освіти і сім'ї.

12. Які інтерактивні технології доцільно використовувати для більш ефективної соціалізації дітей дошкільного віку?

13. Дайте характеристику педагогічних умов ефективної соціалізації дітей.

14. Різновиди технологій соціалізації дітей дошкільного віку.

15. В чому полягає суть сучасних підходів до соціалізації дошкільника?

II. Розкрийте зміст понять: *методика, методи навчання, прийом, форми роботи, засоби навчання, педагогічні умови, заняття, технології соціалізації, інтерактивні технології.*

III. Виконайте завдання

1. На основі опрацьованого лекційного матеріалу зробіть схеми –сонечка прийомів, методів, форм та засобів соціалізації дітей дошкільного віку.

2. Охарактеризуйте зміст розділу програм «Дитина», «Впевнений старт», «Українське дошкілля», «Соняшник», «Світ дитинства: комплексна освітня програма для дошкільних навчальних закладів», «Я у світі», присвяченого соціалізації дітей дошкільного віку (одну на вибір).

3. Напишіть реферативне повідомлення або підготуйте презентацію на тему: «Спільне і відмінне в методиках і технологіях соціалізації дітей дошкільного віку».

4. На основі опрацювання наукових джерел складіть картотеку інтерактивних технологій, що сприяють соціалізації дошкільників.

5. Зробити добірку методів, форм і засобів, які б сприяли ефективній соціалізації сучасного дошкільника.

6. Зробіть анотацію до статей (одна на вибір):

1. Брусов Л. Педагогічні технології соціалізації вихованців. *Соціальний педагог*. 2013. №5. С.44–45.

2. Гавриш Н., Рейпольська О. Дозвольте увійти. Допоможемо дитині соціалізуватися у доросло–дитячому співтоваристві. *Дошкільне виховання*. 2017. №6. С. 2–6.

3. Петраш М. В., Попович О. Пізнання предметного світу у процесі соціалізації дошкільника. *Наука майбутнього: збірник наукових праць здобувачів, аспірантів та молодих вчених* / гол. ред. В.В. Гоблик. Мукачево: РВВ МДУ, 2020. Випуск 2(6). С.122–129.

Список рекомендованої літератури: [13; С.37–48], [15; С.44–45], [21; С.108–110], [32; С.315–317], [38; С.36–39], [40; С.13–17], [14; С.83–89], [15; С.44–45], [19; С.141–148], [30; С.14–18], [37; С.336–338].

3.3. Форми контролю за змістовим модулем 2

- Усне опитування.
- Аналіз виконання завдань.
- Аналіз рефератів/презентацій.
- Фронтальне опитування з основних питань теми.

4. САМОПІДГОТОВКА ДО КОНТРОЛЬНОГО ЗАХОДУ (КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ)

4.1. Методичні рекомендації підготовки до контрольної роботи

Якісна підготовка до контрольних робіт сприяє підвищенню успішності здобувача та його мотивації до подальшого навчання. Успішне виконання завдань показує здобувачу його прогрес, а також стимулює до розвитку професійних навичок та здобуття глибоких знань у своїй сфері.

Контрольна робота з дисципліни «Соціалізація дітей дошкільного віку» допомагає оцінити знання та навички, отримані здобувачами у процесі вивчення дисципліни, та визначити ступінь їхньої підготовки.

Контрольна робота є невід'ємною частиною навчального процесу та виконує ряд ключових функцій. Вона дозволяють здобувачам закріпити отримані знання, розвинути навички самостійної роботи, аналізу та синтезу інформації.

Перед початком підготовки до контрольної роботи важливо оцінити складність та обсяг завдань. Ознайомтесь із переліком завдань до контрольної роботи. За необхідності підготувати короткі нотатки.

Контрольні завдання охоплюють весь програмний матеріал навчальної дисципліни:

- мають кількість варіантів більше, ніж кількість здобувачів, які одночасно виконують контрольну роботу;

- мають однакову структуру (за кількістю питань та тестів), кожне контрольне завдання є рівнозначної складності;

- трудомісткість відповідає відведеному часу контролю (80-90 хвилин);

- використовуються відомі здобувачам терміни, назви, позначення.

Усі завдання МКР мають професійне (фахове) спрямування і вимагають від здобувачів не відтворення знань окремих тем і розділів навчальної дисципліни, а їх інтегроване застосування.

Контрольні завдання складаються з двох блоків:

I. Тестові завдання.

II. Дайте відповідь на питання.

Кожне контрольне завдання другого блоку має наступну структуру:

- завдання 1 потребує відповіді на теоретичному рівні;

- завдання 2 потребує відповіді на теоретичному рівні;

- завдання 3 потребує виконання практичних завдань.

Під час написання контрольної роботи постарайтеся раціонально розподілити час, щоб

уникнути поспіху та нервової напруги перед виконанням завдань.

При оцінці виконання завдань контрольної роботи за основу взято повноту і правильність виконання завдань та буде враховано здатність здобувачів:

- узагальнювати набуті знання для вирішення конкретних завдань;
- застосовувати знання у конкретних ситуаціях;
- аналізувати і оцінювати факти та робити обґрунтовані висновки;
- викладати матеріал логічно, послідовно, з дотриманням вимог стандартів.

Зразок контрольної роботи подано у додатку А.

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ЩО ВИНОСИТЬСЯ НА МОДУЛЬНИЙ ТА СЕМЕСТРОВИЙ КОНТРОЛЬ

1. Соціалізація як процес і результат входження особистості дошкільника в соціальне середовище.

2. Концептуальні положення соціалізації особистості в дошкільному дитинстві.

3. Становлення дошкільника як соціальної особи.

4. Сутнісна характеристика соціалізації дитини дошкільного віку.

5. Шляхи та засоби соціалізації дітей дошкільного віку.

6. Соціальна інтеграція.

7. Соціалізація обдарованих дітей у віртуальному просторі.

8. Супровід соціалізації дитини з особливими потребами.

9. Теоретико-прикладні аспекти гендерної соціалізації дітей дошкільного віку.

10. Лідерство як актуальна проблема соціалізації сучасних дошкільників.

11. Соціально-емоційний розвиток дітей як наукова проблема.

12. Загальні проблеми соціально-емоційного розвитку дошкільника.

13. Соціально-емоційні навички.

14. Роль батьків у соціально-емоційному розвитку дітей дошкільного віку.

15. Поняття «соціальний досвід».

16. Чинники набуття та прояву дитиною соціального досвіду.

17. Стадії процесу засвоєння дитиною соціальної ролі.

18. Становлення «образу світу» та «образу себе» дитини як етапи формування соціального досвіду дошкільника.

19. Організація соціального виховання та соціалізації дошкільників у закладі дошкільної освіти.

20. Соціалізація дітей на засадах групової взаємодії.

21. Формування соціальної активності дошкільників у різних видах діяльності.

22. Виховання емоційно-ціннісного ставлення дошкільника до соціальної дійсності в умовах закладу дошкільної освіти.

23. Формування соціальних уявлень та соціально-доцільної поведінки дошкільників.

24. Соціальні інститути.

25. Основні форми організації соціального партнерства.

26. Принципи співпраці закладу дошкільної освіти та соціальних інститутів.

27. Особливості соціалізації дошкільників у родині.

28. Наступність у роботі закладу дошкільної освіти і школи з соціального розвитку дітей.

29. Ровесницькі стосунки – могутній чинник соціалізації дошкільників.

30. Особливості впливу особистості педагога на успішну соціалізацію дошкільника.

31. Поняття соціальної компетентності в наукових джерелах.

32. Сутність і структура соціальної компетентності.

33. Соціальна компетентність як складова соціалізації дитини дошкільного віку.

34. Принципи, зміст, методи форми й засоби формування у дошкільників соціальної компетентності.

35. Моральна регуляція соціальної поведінки як показник сформованості соціальної компетентності дитини дошкільного віку.

36. Педагогічна майстерність вихователя як умова формування соціальної компетентності у дітей дошкільного віку.

37. Поняття про методики і технології соціалізації дітей в умовах ЗДО і сім'ї.

38. Структурні компоненти методик соціалізації: мета, завдання, зміст, методи, організаційні форми і засоби.

39. Існуючі в Україні методики соціалізації дітей дошкільного віку, їх особливості, суть, специфіка реалізації в різних вікових групах.

40. Структурні компоненти технологій: зміст, форми, методи соціалізації.

41. Різновиди технологій соціалізації дітей дошкільного віку.

42. Досвід використання методик і технологій соціалізації дітей в ЗДО і сім'ї.

43. Соціалізуючий ефект інтерактивних технологій у художньо-естетичній діяльності.

44. Система методичної роботи в закладі дошкільної освіти з формування у дошкільників соціально доцільної поведінки у предметно-перетворювальній діяльності з об'єктами природи.

45. Активні методи навчання в інтегрованому просторі закладів дошкільної освіти.

46. Колективні творчі ігри як інструмент соціалізації дошкільників.

47. Критерії оцінки і показники рівнів соціальної компетентності дітей дошкільного віку.

48. Особливості проявів соціалізованості в різних видах діяльності.

49. Психолого-педагогічні умови соціалізації дітей дошкільного віку в ЗДО.

50. Специфіка роботи в різних видах діяльності.

6. ГЛОСАРІЙ

(термінологічний словник)

Гендерна соціалізація – це процес, за допомогою якого індивідів навчають соціально поводитися відповідно до призначеної їм статі, яка призначається при народженні на основі їх біологічної статі.

Дошкільне дитинство – це особливий етап у розвитку людини. Значення означеного періоду неможливо переоцінити: саме в цей час формуються основні психічні та фізичні якості особистості, виявляються й розвиваються до рівня суспільного розпізнавання задатки та здібності дитини, закладаються основи світогляду й загальної культури, засвоюються цінності і норми суспільної життєдіяльності.

Дошкільний вік – це первинний етап становлення дитини як суб'єкта пізнання, спілкування та будь-якої, у тому числі соціальної діяльності загалом.

Емоційно-ціннісне ставлення дошкільника – це специфічний вид емоційного переживання, в якому відображається власне ставлення особистості до того, що вона пізнає, розуміє, відкриває про саму себе та навколишній світ.

Заклад дошкільної освіти – це найперше спеціально створене суспільне середовище для

дитини, «основне призначення якого – соціальна адаптація її до умов життя в товаристві незнайомих дітей і дорослих, виховання ціннісного ставлення до навколишнього середовища, природи, людей, самої себе».

Заняття – це одна з основних форм освітньої роботи з дошкільниками, яка дозволяє комплексно вирішувати всі поставлені завдання.

Засіб навчання – це матеріальний або ідеальний об'єкт, який «розміщено» між педагогом та вихованцем і використовується для засвоєння знань, формування досвіду пізнавальної та практичної діяльності. Засіб навчання суттєво впливає на якість знань дітей, їх розумовий розвиток та професійне становлення.

Індивідуалізація – це тенденція, що спрямовує дитину до накопичення власного досвіду соціальної поведінки й спілкування з іншими, вироблення особистого ставлення до приписуваних ролей, становлення особистісних норм, систем смислів і значень.

Інтерактивні технології – технології, які дозволяють активізувати освітній процес, зробити його більш цікавим, базуються на активній взаємодії та особистісному прояві педагогів і здобувачів освіти. Це дозволяє змістити акцент із засвоєння інформації на розвиток способів мислення і діяльності здобувачів освіти.

Інтернет-соціалізація – це процес залучення учасника до соціокультурного середовища локального Інтернет-співтовариства через розуміння соціальних норм, цінностей і вимог конкретного Інтернет-ком'юніті, а також засвоєння технологій комунікації, соціальної навігації та електронної грамотності.

Компетентність – це сукупність особистісних якостей (ціннісно-сміслових орієнтацій, знань, умінь, навичок, здібностей), зумовлених досвідом діяльності у певній соціально і особистісно значущій сфері.

Метод навчання – це спільна діяльність вихователя і дітей, спрямована на досягнення певного результату.

Методика – сукупність методів, прийомів проведення будь-якої роботи.

Моральна регуляція – це безперервний процес приведення у відповідність до моральних норм реальної поведінки особистостей, груп і колективів, які діють у суспільстві.

Педагогічна майстерність – це здатність працівника освіти доносити знання у стислій, цікавій до сприйняття формі для здобувача освіти, використовуючи різноманітний набір навичок.

Педагогічні умови – визначено як певні обставини чи обстановка, яка впливає (прискорює чи гальмує) на формування та розвиток педагогічних явищ, процесів, систем, якостей

особистості; сукупність об'єктивних можливостей змісту навчання, методів, організаційних форм та матеріальних можливостей її здійснення, що забезпечують успішне вирішення поставленого завдання.

Прийом – це окремі операції, розумові чи практичні дії педагога або дітей, які розкривають або доповнюють спосіб засвоєння матеріалу, що виражає даний метод.

Сім'я – це мікросоціум, в якому формуються моральні якості дитини, її відношення до людей, уявлення про характер міжособистісних взаємин.

Соціалізація (від лат. socialis – суспільний) – розглядається як активне засвоєння особистістю соціального досвіду, соціальних ролей, норм, цінностей; складний і багатогранний процес придбання малюком навичок, норм і цінностей, його участь у соціумі, контролі своїх дій і емоцій, який здійснюється в процесі спілкування і взаємодії з іншими людьми.

Соціалізувати дошкільника – означає збагатити його індивідуальний досвід позитивними враженнями від спільної з іншими життєдіяльності; розвинути в нього соціальні потреби; сформувати соціальні вміння та навички; сформувати готовність допомагати іншому та здатність брати думки іншого до уваги; учити працювати в команді, домовлятися узгоджувати свою позицію, діставати

насолоду від допомоги та підтримки іншої людини у складній ситуації, тобто жити з відкритим серцем.

Соціальна адаптація – це процес і результат активного пристосування індивіда або соціальної групи до вимог та очікувань учасників нової або зміненої соціальної системи.

Соціальна активність – це складова системи соціального розвитку дошкільника, яку визначають такі основні характеристики як ініціативність, старанність, відповідальність, самостійність, творчість, ступінь виявлення яких у різних дітей можуть різнитися за інтенсивністю виявів, активними чи реактивними проявами, темпами і траєкторією формування та ін.

Соціальна дійсність – це вся сукупність умов суспільного життя, які виступають перед членами суспільства як надіндивідуальні, об'єктивно дані обставини їхнього існування.

Соціальна ізоляція – соціальне явище, при якому відбувається усунення індивіда або від соціальної групи від інших індивідів або соціальних груп в результаті припинення або різкого скорочення соціальних контактів і взаємодій.

Соціальна інтеграція (лат. *Integratio* – відновлення, заповнення; лат. *Integer* – цілий) – прийняття індивіда іншими членами групи. Процес встановлення оптимальних зв'язків між відносно самостійними малозв'язаними між собою

соціальними об'єктами (індивідуумами, групами, соціальними класами, державами) і подальше їх перетворення у єдину, цілісну систему, у якій узгоджені та взаємозалежні її частини на основі спільних цілей, інтересів.

Соціальна компетентність – це комплекс особистісно-психологічних технологій взаємодії особистості із оточуючим соціальним середовищем.

Соціальна перцепція (лат. *Perceptio* – сприйняття) – суспільне розуміння й оцінка соціальних об'єктів.

Соціальне середовище – це оточуючий зовнішній соціальний світ (соціум) – норми, закони, правила, традиції, які впливають на людину або соціальну групу.

Соціальний досвід – це результат пізнавальної і практичної діяльності особистості, що виражається в синтезі знань про соціальну дійсність, досвіду виконання способів діяльності, досвіду емоційних відносин.

Соціальний інститут – це організована система зв'язків і соціальних норм, яка об'єднує значущі суспільні цінності і процедури, що задовольняють основним потребам суспільства. Будь-який функціональний інститут виникає та функціонує, виконуючи ту або інакшу соціальну потребу.

Соціальний розвиток – це процес засвоєння дошкільником загальнолюдських цінностей, нагромадження досвіду співпраці з усім навколишнім світом: людьми, природою, технічними пристроями, мистецтвом і, звичайно, з самим собою.

Соціальні ресурси – це ресурси завданням яких є сприяння реалізації базового принципу соціальної політики, і соціально-педагогічної роботи – розширення можливостей дитини. Поняття ресурсу стає основоположним моментом: це – все, що може бути залучено й використано для задоволення певної потреби і розв’язання проблеми.

Соціальні уявлення – це властивості повсякденного практичного мислення, спрямовані на освоєння й осмислення соціального, матеріального й ідеального оточення.

Соціально-доцільна поведінка – це дії, які в об’єктивно-предметних умовах формують ставлення дитини до себе, ровесників, об’єктів навколишньої дійсності.

Соціально-педагогічна діяльність ЗДО – це діяльність закладу, спрямована на соціалізацію дошкільника, групи, мікросоціуму, що входить у склад або до оточення закладу дошкільної освіти. Об’єктами соціально-педагогічної роботи у закладі дошкільної освіти є вихованець

(дошкільник), його батьки, колектив закладу, громада.

Соціально-педагогічна робота – різновид соціально-педагогічної діяльності, який здійснюється у певній соціальній інституції і спрямований на точно визначений об’єкт впливу; засіб реалізації соціальної політики, як соціальний локатор, який визначає наслідки соціальної політики, і як діяльність із надання різного роду захисту, допомоги та підтримки людині, сім’ї чи спільноті у складних життєвих ситуаціях.

Типізація – це тенденція, що спрямовує до стереотипізації, формування в дитини спільних з групою якостей.

Форми навчання – це зовнішнє вираження узгодженої діяльності педагога й вихованця, що здійснюється у встановленому порядку і в певному режимі.

7. ФОРМИ, МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІЗНИХ ВИДІВ РОБІТ ЗДОБУВАЧІВ

Форми і методи контролю

При вивченні курсу для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів, викладачем можуть використовуватися спеціальні методи: аналітико-синтетичні, творчі, практичні, інформаційні, репродуктивні, інтерактивні. Форми оцінювання: залік, фронтальне опитування, контрольна робота, доповіді, експрес-опитування, усне опитування, презентація, ситуативні завдання, самоконтроль.

Поточний контроль проводиться науково-педагогічний працівниками на всіх видах аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між науково-педагогічними працівниками та здобувачами у процесі навчання, забезпечення управління навчальною мотивацією здобувачів. Інформація, отримана при поточному контролі, використовується як науково-педагогічним працівником для коригування методів і засобів навчання, так і здобувачами для планування самостійної роботи. Поточний контроль може проводитися у різних формах, які є

найбільш відповідними до навчального матеріалу, що оцінюється таким чином: усне опитування, тестовий або письмовий експрес-контроль на практичних заняттях та лекціях, колоквиум, виступ здобувача із доповіддю або повідомленням, участь у обговоренні питань на практичних заняттях, комп'ютерне тестування тощо. Форми проведення поточного контролю та критерії оцінки рівня знань визначаються випусковою кафедрою. Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення поточної оцінки, при проведенні заліку і враховуються науково-педагогічним працівником при визначенні підсумкової оцінки з даної дисципліни.

Методи поточного контролю – це оцінювання навчальних досягнень здобувача протягом навчального семестру за національною чотирибальною шкалою усіх видів аудиторної роботи (практичні заняття, самостійна робота). Поточний контроль відображає поточні навчальні досягнення здобувача в освоєнні програмного матеріалу дисципліни і спрямований на необхідне корегування самостійної роботи здобувача. Сюди входить: методи усного контролю – бесіда, розповідь здобувача, роз'яснення. Основою усного контролю слугує монологічна відповідь здобувача (у підсумковому контролі це більш повний, системний виклад) або запитально-

відповідна форма – бесіда, у якій викладач ставить запитання і чекає відповіді здобувача. Усний контроль, як і поточний, проводиться на кожному занятті в індивідуальній, фронтальній або комбінованій формі, можуть застосовуватися дидактичні картки, ігри, технічні засоби.

Поточний контроль здійснюється викладачами, які ведуть лекційні та семінарські (практичні) заняття. Викладач розробляє чіткі критерії оцінювання всіх видів навчальної роботи у комплексному контролі знань, доводить їх до відома здобувачів на початку модулю.

Поточний контроль основної частини матеріалу дисципліни рекомендується завершувати не пізніше передостаннього навчального тижня семестру.

Форми та порядок оцінювання знань аудиторної роботи здобувачів пропонує викладач-лектор (керівник курсу) за участю викладачів, які ведуть семінарські (практичні) заняття. Поточна аудиторна діяльність здобувача оцінюється за чотирибальною (національною) шкалою.

Поточний контроль аудиторної роботи рекомендується здійснювати за такими критеріями:

Тест (тест досягнень, тематичне тестування) – це набір стандартизованих завдань з визначеного матеріалу, який встановлює ступінь засвоєння його здобувачами. Перевага тестів у їх

об'єктивності, тобто незалежності перевірки та оцінки знань від викладача.

Критерії оцінювання тестових завдань є:

«відмінно» – 100% – 90% вірних відповідей;

«добре» – 89% – 75% вірних відповідей;

«задовільно» – 74% – 60% вірних відповідей;

«незадовільно» – до 60% вірних відповідей.

Методи письмового контролю – забезпечують глибоку і всебічну перевірку засвоєння. У письмовій роботі здобувачеві необхідно показати і теоретичні знання, і вміння застосовувати їх для розв'язування конкретних задач, психологічних ситуацій.

Критерії оцінювання письмової роботи здобувачів є:

«відмінно» – виставляється за повну, правильну і обґрунтовану відповідь в письмовій формі. Здобувач вищої освіти оволодів понятійним апаратом, уміє конкретизувати теоретичні положення, виділяє суттєве в навчальному матеріалі, відповідає логічно, послідовно, уміє впевнено використовувати засвоєні способи дій в нових ситуаціях, типових, варіативних чи нестандартних.

«добре» – показник хорошої успішності, її виставляють за правильну обґрунтовану відповідь, з якої видно, що здобувач розуміє теоретичний матеріал і володіє навиками і уміннями

самостійної навчально–пізнавальної діяльності, допускаючи при цьому деякі несуттєві неточності під час виконання письмової роботи.

«задовільно» – показник задовільної успішності. Вона свідчить про те, що знання мають розрізнений, фрагментарний характер, що здобувач здатний відтворити певну суму фактичних знань (іноді не усвідомлюючи в цілому їх глибини, узагальненості) і використовує засвоєні способи дій в нестандартних умовах за зразком.

«незадовільно» – виставляється за неправильну відповідь, яка не відповідає змісту вивченого матеріалу і свідчить про нерозуміння його основних положень. В письмових відповідях мають місце грубі помилки.

Методи усного контролю: бесіда, розповідь здобувача, роз'яснення. Основою усного контролю слугує монологічна відповідь здобувача (у підсумковому контролі це більш повний, системний виклад) або запитально–відповідальна форма – бесіда. Усний контроль, як поточний, проводиться на кожному занятті в індивідуальній, фронтальній або комбінованій формі, можуть застосовуватися дидактичні картки, ігри, технічні засоби.

Виконання практичних робіт: ситуаційна рольова гра, імітація, що визначає рівень його знань, умінь з предмету, і ставлення до навчання,

ступінь його пізнавальної активності, свідомості, і вміння мислити, розв'язувати самостійно різноманітні завдання. Для практичних занять залежно від обсягу дисципліни, кількості аудиторних годин, відведених на цей вид роботи, кількості питань з тем занять, виходячи з обґрунтованих фізіологічних норм навчального навантаження здобувача, викладачем для кожного здобувача встановлюється обов'язковий мінімум виступів на практичних заняттях у семестрі і мінімальна кількість виступів з обговореннями поставлених питань (участь у дискусіях); виконання в повному обсязі аудиторної роботи, обов'язкових завдань СРС.

Критерії оцінювання здобувача на практичних заняттях:

«відмінно» – прояв декількох видів активності на занятті: виступ із повідомленням, відповіді на запитання викладача, участь у дискусіях та обговоренні матеріалу тощо.

«добре» – прояв двох видів активності на занятті: виступ із повідомленням, відповіді на запитання викладача, участь у дискусіях та обговоренні матеріалу з допущенням певних недоліків чи неточностей.

«задовільно» – прояв одного виду активності на занятті: відповідь на запитання викладача неповна та не чітка, участь у дискусіях

та обговоренні матеріалу малоактивна, ініційована викладачем.

Пасивна присутність на занятті не оцінюється.

Здобувач вищої освіти, який не з'являвся на заняття (з поважних причин, підтверджених документально), а отже, не мав поточних оцінок, має право повторно пройти поточний контроль під час консультацій. На консультаціях здобувач може відпрацювати пропущені практичні заняття, захистити реферати, а також ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи. Самостійна (індивідуальна) робота здобувачів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Контроль і облік поточної успішності на аудиторних заняттях самостійної (індивідуальної) роботи здійснюється шляхом виставлення в журналі обліку роботи викладача оцінок за чотирибальною (національною) шкалою.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти, яка передбачена в темі поряд з аудиторною, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Критерії оцінювання самостійної роботи є:
«відмінно» – здобувач міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає

зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і виконує роботу, вільно використовує набуті теоретичні знання при виконанні самостійної роботи, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

«добре» – здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його в самостійній роботі; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного в самостійній роботі;

«задовільно» – здобувач в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але в роботі плутає поняття, практичні завдання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; виявляє неточності у знаннях при виконанні роботи, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;

«незадовільно» – здобувач не опанував навчальний матеріал дисципліни, не відображає в роботі правильні результати, визначення,

висновки в роботі не сформовані з опорою на теоретичні знання, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не виявляються.

Проміжний контроль проводиться з метою виявлення і попередження неуспішності здобувачів. Проведення проміжного контролю ініціюється проректором з науково-педагогічної роботи чи деканом відповідного факультету. Проміжний контроль виставляється за національною шкалою в результаті написання письмової роботи. Результати проміжного контролю виставляються викладачем у «Журналі обліку роботи викладача» та у «Журналі обліку роботи академічної групи» але не враховуються у загальному розподілі балів і не включаються до жодного виду робіт із коефіцієнтом.

Критерії оцінювання проміжного контролю:

«Відмінно» – повністю розкрив зміст поставленого завдання чи проблеми; чітко зрозумів зміст, при цьому володіє спеціальною термінологією; послідовно і логічно викладає матеріал. Допускається 1-2 неточності у викладанні матеріалу, які не приводять до помилкових висновків.

«добре» – правильно розкрив основний зміст матеріалу; точно користується термінологією; роботу виконав без грубих помилок. У відповіді можливі 2-3 неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві висновки та узагальнення, не грубі помилки, які не впливають на конкретний зміст.

«задовільно» – зміст питання викладено частково, не завжди послідовно; відповідь неповна, але суть завдання в цілому розкрита; у використанні термінології є помилки.

«незадовільно» – не розкрито основний зміст завдання; допущені грубі помилки в кінцевих висновках; здобувач слабо володіє спеціальною термінологією.

Модульний контроль проводиться 1 раз на семестр, включає проведення контрольного заходу за всіма темами змістовних модулів у формі контрольної роботи. До контрольної роботи допускаються всі здобувачі незалежно від результатів поточного контролю. Лектор розробляє контрольні завдання (варіанти, тести тощо) для проведення модульного контролю. При оцінюванні модульної контрольної роботи враховується обсяг і правильність виконаних завдань.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи є:

«відмінно» – ставиться за правильне виконання всіх завдань;

«добре» – ставиться за виконання 75 % від усіх завдань;

«задовільно» – ставиться, якщо правильно виконано більше 60% від запропонованих завдань;

«незадовільно» – ставиться, якщо завдань виконано менше за 60 % від запропонованих завдань.

Результати контрольного заходу здобувача, який не з'явився на нього, також оцінюються «незадовільно» незалежно від причини. Відпрацювання контрольного заходу є обов'язковим.

Підсумкова оцінка за поточний контроль виставляється як сума середньоарифметичних оцінок за національною шкалою за підсумками аудиторної роботи та модульної контрольної роботи (помножено на ваговий коефіцієнт), виставляється в журналі обліку роботи викладача, журналі обліку роботи академічної групи та облікових документах деканату.

Підсумковий (семестровий) контроль – залік.

Семестровий залік (далі – залік) – це форма підсумкової атестації, що полягає в оцінці засвоєння здобувачем теоретичного та

практичного матеріалу (виконаних ним певних видів робіт на практичних, практичних або лабораторних заняттях та під час самостійної роботи) з навчальної дисципліни за семестр.

Залік з навчальної дисципліни для здобувачів денної форми навчання виставляється викладачем за результатами поточного контролю. Залік виставляється викладачем автоматично за умови, якщо здобувач виконав усі види навчальної роботи, які визначені робочою програмою навчальної дисципліни і його середньозважений бал знаходиться у межах 2,51–5,00.

Для здобувачів заочної форми навчання підсумковий контроль проводиться в період заліково-екзаменаційної сесії за обов'язкової присутності здобувача. Для складання підсумкового контролю здобувачами заочної форми навчання розробляються білети. У відповідності до вимог, об'єктивна оцінка рівня знань з боку викладача здійснюється наступним чином: під час складання заліку з дисципліни кожен здобувач отримує індивідуальний білет, що складається з теоретичної частини, що містить тести, два теоретичні питання і практичної частини, що містить ситуаційне завдання; на підготовку залікового білету відводиться 30 хвилин, а викладення відповіді – до 10 хвилин. Форма проведення: письмово – усна.

Критерії оцінювання знань здобувачів при складанні заліку є:

Кожне питання оцінюється за національною шкалою. В окремих випадках, якщо виникають сумніви в оцінці знань здобувача або відповідь здобувача не достатньо повна, позбавлена логічності й визначеності, викладач може задавати додаткові (уточнюючі) питання в рамках білету. Відповіді на додаткові запитання впливають на оцінку завдань білету.

«Відмінно» – у відповіді повністю розкрито зміст запитання. Матеріал викладено логічно, аргументовано, мова є грамотною, науковий стиль викладення матеріалу, вільне володіння термінологічним апаратом дисципліни. У відповіді продемонстровано високий рівень володіння матеріалом, що було викладено на лекціях, та додатковим матеріалом, що винесено для самостійного опрацювання

«Добре» – відповідь достатньо повно розкриває зміст запитання або розкриває основні (найважливіші) аспекти у запитанні, здобувач володіє термінологічним апаратом дисципліни. У викладеному матеріалу здобувач має помилки із аргументацією відповіді, недостатня логічність та послідовність викладення матеріалу. У відповіді продемонстровано високий рівень володіння матеріалом, що було викладено на лекціях, та середній рівень володіння додатковим матеріалом.

«Задовільно» – відповідь на запитання є неповними, розкриває тільки деякі аспекти навчального матеріалу. здобувач припускається помилок у використанні термінології навчальної дисципліни. Рівень володіння матеріалом, що було викладено на лекціях та додатковим матеріалом є посереднім, відповідає мінімально допустимому рівню засвоєння.

«Незадовільно» – у відповіді допущено суттєві помилки, які свідчать про відсутність володіння програмним матеріалом дисципліни, матеріалами обов'язкової літератури; здобувач слабо володіє / не володіє термінологією дисципліни. Відповідь практично відсутня.

У підсумку відповіді на білет підраховується середньозважений бал (в даному випадку середньозважений бал дорівнює середньоарифметичному), що є підсумковою оцінкою за залік для здобувачів заочної форми навчання.

Результати складання заліків оцінюються за національною двобальною шкалою: «Зараховано» чи «Незараховано» та відповідно до «шкали переведення середньозваженої оцінки в оцінку за національною шкалою та шкалою ECTS» у балах та оцінках ECTS і фіксується у відомості, заліковій книжці, індивідуальному плані здобувача.

8. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Базова

1. Гавриш Н. В. Поряд і разом: соціалізуємо старшого дошкільника : навчально-методичний посібник. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2018. 252 с.

2. Калмикова Л. О., Хомич О. Г. Розвиток особистості у різних умовах соціалізації: колективна монографія. К.: Видавничий дім «Слово», 2016. 472 с.

3. Кампов С. Завдання для контрольних робіт і методичні вказівки до їх виконання з навчальної дисципліни «Соціалізація дітей дошкільного віку» для здобувачів заочної форми навчання за спеціальністю 6.010101 «Дошкільна освіта». Мукачєво : МДУ, 2013. 15 с.

4. Кампов С. П. Методичні матеріали для забезпечення самостійної та індивідуальної роботи здобувачів з дисципліни «Соціалізація дітей дошкільного віку» напрям підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта». Мукачєво : МДУ, 2013. 29 с.

5. Лучинкіна А.І., Мілютіна К.Г., Яншина Т.А. Психологічні особливості соціалізації обдарованих дітей у віртуальному просторі : монографія. К. : Інститут обдарованої дитини, 2014. 252 с.

6. Пасічник О., Воронішина Ю. Соціалізація дитини з особливими потребами. Психологічний супровід / упорядн. Т.Червонна. К.: Шкільний світ, 2017. 144 с.

Допоміжна

1. Алексеєнко Т. Роль національно-духовних цінностей у соціалізації особистості. *Світ виховання*. 2006. №4. С.20–23.
2. Андрела Х. Етнокультурна соціалізація особистості: теоретичний аспект. *Актуальні проблеми, пріоритетні напрямки та стратегії розвитку України: тези доповідей I Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції (15 березня 2021 р.)*. Київ: ІТТА, 2021. С. 448–450.
3. Артемова Л. Соціалізація дитини в родині: моральне виховання. *Дошкільне виховання*. 2004. №3. С.3–5.
4. Безверхня К., Дубравська К. Психолого-педагогічні умови наслідування як механізму соціалізації дитини. *Вісник Київського інституту бізнесу та технологій*. 2015. №2. С.56–57.
5. Бистрова Ю. Забезпечення послідовності в процесі професійної соціалізації осіб із порушеннями психофізичного розвитку. *Дефектологія*. 2012. №4. С.33–38.
6. Білинська Р. Проблеми девіантного батьківства: Рання соціалізація у формуванні батьківської сфери. *Психолог*. 2006. №14. С.24–27.
7. Блеч Г. Соціальні історії як засіб соціалізації дітей з інтелектуальними порушеннями. *Особлива дитина: навчання та виховання*. 2021. №3. С.37–48

8. Богданова Н. Проблема інформатизації і соціалізації освіти. *Вища освіта України*. 2009. №2. С.83–89.

9. Брусов Л. Педагогічні технології соціалізації вихованців. *Соціальний педагог*. 2013. №5. С.44–45.

10. Будяк Л. Обличчям до обличчя. Соціалізація аутичної дитини. *Дитячий садок*. 2010. №2–3. С.7.

11. Радул В. Культура та соціалізація особистості. *Рідна школа*. 2018. №1-2. С.8–12.

12. Виговська О. Соціалізація дитини з мовлення порушеннями. *Логопед*. 2013. №5. С.40–43.

13. Вольфовська Т. Визначення рівня сформованості інтерактивних умінь особистості на етапах соціалізації. *Педагогіка і психологія*. 2003. №3-4. С.141–148.

14. Герасименко Л. Гармонійний розвиток та успішна соціалізація дітей. *Вихователь–методист дошкільного закладу*. 2009. №3.

15. Гомонай О., Барна Х. Значення казки у соціалізації особистості дитини дошкільника. *Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції: збірник тез доповідей IV Міжнародної науково–практичної конференції (22-23 жовтня 2020 р., м. Мукачєво)* / гол. ред. Т.Д. Щербан. Мукачєво: МДУ, 2020. С.108–110.

16. Грицишина Т. Соціалізація дітей старшого дошкільного віку як соціально–педагогічна проблема. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2016. №12. С.12–15.

17. Іванова В. Проблема професійної підготовки педагога до соціалізації дітей дошкільного віку в педагогічній теорії і практиці. Професійна підготовка фахівців у системі дошкільної та початкової освіти в умовах полікультурного середовища: теоретико–практичний аспект : колективна монографія / за заг. ред. В.І. Кобаля. Мукачєво: РВВ МДУ, 2021. С.10–27.

18. Іванова В. Особливості впливу особистості педагога на успішну соціалізацію дошкільника. *Актуальні проблеми сучасної соціології і соціальної роботи та професійної підготовки фахівців: антидискримінаційна теорія і практика : матеріали доповідей та повідомлень Міжнародної науково–практичної конференції (14 вересня)*. Ужгород, 2018. С.38–40.

19. Іванова В. Психолого–педагогічний супровід як умова успішної соціалізації дошкільника. *Актуальні дослідження в соціальній сфері : матеріали десятої Міжнародної науково–практичної конференції (17 листопада 2017 року)* / гол.ред. В.В. Корнєшук. Одеса : ФОП Бондаренко М.О., 2017. С.75–78.

20. Іванова В., Мотичка Г. Роль вихователя в успішній соціалізації дошкільника. *Актуальні проблеми сучасної дошкільної освіти [Електронний ресурс] : збірник тез доповідей за матеріалами Всеукраїнської науково–практичної Інтернет–конференції (м. Мукачєво, 26 жовтня 2017р.)* / гол. ред. В.І. Кобаль. Мукачєво : МДУ, 2017. С.59–61.

21. Іванова В. Характеристика структури та змісту професійної готовності педагога до соціалізації дітей в період дошкільного дитинства. *Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції : збірник тез доповідей за матеріалами III Міжнародної науково–практичної конференції (24–25 жовтня 2019 року, м. Мукачєво)* / гол.ред. Т.Д. Щербан. Мукачєво : МДУ, 2019. С.192–194.

22. Івануць О. Роль сім'ї у процесі соціалізації обдарованих дітей. *Психолог*. 2009. №11–12. С.56–58.

23. Кайоткіна Т. Соціалізація дитини. *Психолог дошкілля*. 2014. №8. С.8–25.

24. Корунська О. Соціалізація дітей і комп'ютерні ігри. *Соціальний педагог*. 2010. №12. С.14–18.

25. Кравченко Т. Сім'я та її вплив на соціалізацію дитини. *Педагогіка і психологія*. 2009. №3. С.32–41.

26. Матійко О., Реґо Г. Правове виховання як засіб соціалізації дітей дошкільного віку. *Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції* : збірник тез доповідей за матеріалами III Міжнародної науково-практичної конференції (24–25 жовтня 2019 року, м. Мукачево) / гол.ред. Т.Д. Щербан. Мукачево : МДУ, 2019. С.315–317.

27. Олійник Л. Статева соціалізація дошкільнят. *Дошкільне виховання*. 2008. №11. С.7–8.

28. Петраш М. В., Попович О. Пізнання предметного світу у процесі соціалізації дошкільника. *Наука майбутнього* : збірник наукових праць здобувачів, аспірантів та молодих вчених / гол. ред. В.В. Гоблик. Мукачево : РВВ МДУ, 2020. Випуск 2(6). С.122–129.

29. Печенко І. Сучасний дошкільний заклад як провідна інституція соціалізації особистості в дошкільному дитинстві. *Рідна школа*. 2008. №6. С.65–67.

30. Печенко І. Окремі концептуальні положення соціалізації особистості в дошкільному дитинстві. *Педагогіка і психологія*. 2006. №3. С.19–28.

31. Решетар М., Іванова В. Вплив особистості педагога на успішну соціалізацію дошкільника. *Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах*

євроінтеграції: збірник тез доповідей за матеріалами Міжнародної науково–практичної конференції, 26–27 жовтня 2017 року / гол.ред. Т.Д. Щербан. Мукачево : МДУ, 2017. С.336–339.

32. Сліпченко С. Спільні заняття з батьками – ефективний засіб оздоровлення і соціалізації малюків. *Вихователь–методист дошкільного закладу*. 2015. №6. С.36–39.

33. Твердовська О., Власенко Ф. Освіта як гуманітарна технологія соціалізації особистості. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2015. №4. С.24–27.

34. Туженкова Ю. Колективні творчі ігри як інструмент соціалізації дошкільників. *Вихователь–методист дошкільного закладу*. 2015. № 5. С. 13–17.

35. Фільо В., Мочан Т. Особливості соціалізації дітей в сім'ї. *Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів: збірник тез доповідей за матеріалами VI Всеукраїнської науково–практичної конференції (13–14 травня 2021 р., м. Мукачево)* / гол. ред. Т.Д.Щербан. Мукачево : МДУ, 2021. С.239–241.

36. Чекан О., Сідлак Я. Соціалізація дітей дошкільного віку та фактори її формування. *Актуальні проблеми сучасної дошкільної освіти: збірник тез доповідей за матеріалами Всеукраїнської науково–практичної Інтернет–*

конференції (м. Мукачєво, 26 жовтня 2017р.) / гол. ред. В.І. Кобаль. Мукачєво : МДУ, 2017. С.138–140.

37. Черепаня Н. Виховний вплив дорослих на процес соціалізації особистості дитини дошкільного віку. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія» : збірник наукових праць* / гол.ред. Т.Д. Щербан. Мукачєво : Видавництво МДУ, 2016. №1(3). С.109–112.

38. Черепаня Н. Теоретико-прикладні аспекти гендерної соціалізації дітей дошкільного віку. *Сучасні тенденції та фактори розвитку педагогічних та психологічних наук : збірник тез наукових робіт учасників Міжнародної науково–практичної конференції (2–3 лютого 2018 року)*. Київ, 2018. Ч.2. С.110–112.

39. Шарапова Т. Соціально–психологічні особливості формування соціальної компетентності у дитини дошкільного віку. *Дошкільне виховання*. 2007. № 10. С. 8–13;

Інформаційні ресурси

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> – Закон України «Про вищу освіту».

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/2628-14> – Закон України «Про дошкільну освіту».

<http://www.mon.gov.ua/> – Міністерство освіти і науки України – офіційний сайт

<https://biloruska.foundation/iaki-ihry-ta-porady-dopomozhut-sotsializatsii-ditej-doshkilnoho-viku> – Які ігри та поради допоможуть соціалізації дітей дошкільного віку

<http://dnz279.edu.kh.ua/navchaljno-vihovnij-proces/robota-psihologichnoi-sluzhbi/socializaciya-ditej-doshkilnogogo-viku/> – Актуальні питання соціалізації дошкільників (практичний досвід).

<https://vseosvita.ua/library/socializacia-ditej-doshkilnogo-viku-101880.html> – Соціалізація дітей дошкільного віку

<https://rubryka.com/blog/child-socialization/> – Соціалізація дитини дошкільного віку: що це і коли?

ДОДАТКИ

Додаток А

Варіант 1

I. Тестові завдання.

1. Соціалізація – це...

- а) процес спілкування дорослого з дітьми;
- б) процес спілкування дітей між собою;
- в) процес засвоєння та активного відтворення дитиною соціального досвіду, який здійснюється у спілкуванні і діяльності, та його результат;
- г) комунікативна діяльність;
- д) процес і результат спілкування педагогів і вихованців закладу дошкільної освіти.

2. Що таке соціальне середовище розвитку?

- а) Діти – вихованці групи;
- б) дорослі і діти, які відвідують заклад дошкільної освіти;
- в) умови взаємодії дитини із іншими людьми і суспільство, яке складається у закладі дошкільної освіти;
- г) методи соціального розвитку дітей;
- д) соціалізуючі ігри.

3. Хто є учасником соціального середовища розвитку дітей у закладі дошкільної освіти?

- а) Вихованці, педагоги, обслуговуючий персонал, батьки, інші члени сімей вихованців;

- б) вихованці закладу дошкільної освіти;
- в) діти і педагоги;
- г) діти і батьки;
- д) педагоги і батьки.

4. Діагностика рівня засвоєння дітьми соціальних норм – це вивчення уявлень дітей...:

- а) про правила поведінки у соціумі;
- б) про правила поведінки у закладі дошкільної освіти;
- в) про способи регуляції поведінки;
- г) про звичаї й традиції соціальних взаємовідносин між різними народами;
- д) усі відповіді неправильні.

5. Знайдіть групу методів, не спрямованих на ознайомлення дошкільників із соціальним світом:

- а) методи активізації пізнавальної активності дітей;
- б) репродуктивні методи;
- в) методу активізації емоційного розвитку;
- г) методи, які сприяють інтеграції різних видів дитячої діяльності;
- д) методи корекції та регуляції соціальних взаємин.

II. Дайте відповідь на питання.

1. Соціалізація як процес і результат входження особистості дошкільника в соціальне середовище.

2. Особливості формування соціального досвіду дитини.

3. Підберіть картотеку діагностичних методик виявлення стану та рівнів сформованості соціальної компетентності дітей дошкільного віку.

Діагностична методика	Короткий опис

Навчальне видання

**СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Методичні рекомендації для підготовки до
практичних занять
та організації самостійної роботи

для здобувачів першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти
спеціальності 012 Дошкільна освіта

Укладачі

О. М. Попович, О. В. Граб

1,95 др. арк.

Тираж 10 пр.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої
справи до
Державного реєстру видавців,
виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої
продукції ДК № 6984 від 20.11.2019 р.

Редакційно-видавничий відділ МДУ,
89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26